

O. ROMAN ŁUKAŃ
ZŚBW.

AUTOR DZIEJOPISU MONASTERU
KRYSTYNOPOLSKIEGO
O. KORNELIUSZ SROCZYŃSKI
ZŚBW.

(ur. 17/XI 1731 † 21/III 1790)

KRÓTKI ŻYCIORYS

K R A K Ó W
K S I Ę G A R N I A
J. C Z E R N E C K I E G O
1 9 3 9

O. ROMAN ŁUKAŃ
ZŚBW.

**AUTOR DZIEJOPISU MONASTERU
KRYSTYNOPOLSKIEGO
O. KORNELIUSZ SROCYŃSKI
ZŚBW.**

(ur. 17/XI 1731 † 21/III 1790)

KRÓTKI ŻYCIORYS

K R A K Ó W
K S I Ę G A R N I A
J. C Z E R N E C K I E G O
1 9 3 9

Ms. Pol. 234

CM 313746

Wpisano do Księgi Akcesji

Akc. D1 nr 130 /2011/ CM

SŁÓW KILKA OD AUTORA.

Na skutek prośby p. Jana Czerneckiego, księgarza i wydawcy w Krakowie, o dostarczenie Mu do Jego wydawnictwa bliższych szczegółów dotyczących o. Korneliusza Sroczyńskiego, autora Dziejopisu Monasteru Krystynopolskiego, zebrałem krótki życiorys wymienionego wyżej bazylianina na podstawie zapisków, ksiąg i dokumentów Centralnego Archiwum Bazylikańskiego we Lwowie i ten życiorys drukiem ogłaszam.

Wszystkie pozostałe pamiątki po o. Korneliuszu Sroczyńskim, oraz rozmaite akta i dokumenty stwierdzają, że był to człowiek nieprzeciętny, prawego charakteru, niezwykle pracowity, wzorowy kapłan i zakonnik.

O. Roman Łukań, ZŚBW.

Lwów, 1 grudnia 1937 roku.

MONASTER OO. BAZYLIANÓW W KRYSTYNOPOLU.

Ciekawy i cenny dla historii Dziejopis Monasteru Krystynopolskiego Zakonu Ś. Bazylego Wielkiego (1766 do 1776), z którego nieraz korzystali historycy, spisał starannie i sumiennie o. Korneliusz Sroczyński, Zakonu Św. Bazylego Wielkiego.

Na świecie Grzegorz, w Zakonie Korneliusz, Sroczyński, syn Szymona i Anny, prawych rodziców, urodził się 17 listopada 1731 roku w Siedliskach ziemi przemyskiej. Filozofii słuchał u jezuitów przemyskich, do Zakonu bazylikańskiego wstąpił 15 sierpnia 1754 r. w Dobromilu, skąd po złożeniu ślubów zakonnych 14 września 1755 r. wysłany został do Lwowa celem studiowania teologii. Tam dnia 9 grudnia otrzymał diakonat, a dnia 29 czerwca 1756 święcenia kapłańskie

z rąk biskupa lwowskiego obrządku grecko-katolickiego Leona Szeptyckiego.

W dwa miesiące po otrzymaniu święceń kapłańskich o. Korneliusz Sroczyński w dniu 29 sierpnia 1759 r. został zamianowany misjonarzem bazyliąńskim w Zamościu i tam przez lat pięć chwalebnie pracował. Przez czas krótki (od września 1764 do marca 1766) był ihumenem w Uhornikach koło Otyunii, skąd 27 marca st. k. 1766 r. przeniesiono go na stanowisko ihumena i prefekta misji bazyliąńskiej w Krystynopolu. Na tym stanowisku powodując się wzorowymi obyczajami potrafił zjednać sobie względy pp. Potockich, którzy monaster i cerkiew w Krystynopolu wymurowali własnym kosztem w latach 1771—1775. Fundator Franciszek Salezy Potocki z największym zaufaniem powierzył o. Sroczyńskiemu wszystkie sprawy dotyczące funduszu przeznaczonego na budowę tegoż monasteru i cerkwi.

Dnia 16 lipca 1765 r. o. Sroczyński złożył do rąk ihumena w Buczaczu 500 złp. w złocie z przeznaczeniem, ażeby z prowizji corocznie przed ołtarzem św. Bazylego w cerkwi bazyliąńskiej odprawiały się msze święte za dusze w czyśćcu zostające.

Jako ihumen klasztoru krystynopolskiego (27 marca st. k. 1766 — 24 września st. k. 1776 r.) położył wielkie zasługi dla monasteru bazyliąńskiego w Krystynopolu i to bezsprzecznie największe ze wszystkich tamtejszych ihumenów. O. K. Sroczyński przede wszystkimłożył wiele pracy i trudu przy budowie cerkwi i monasteru. Owoc jego starań i zabiegów widoczny jest do dzisiaj, a pozostanie jeszcze na długie, długie lata. Dla parafian krystynopolskich założył bractwa cerkiewno-religijne Opieki Najśw. Marii Panny i św. Onufrego oraz szkółkę dla dzieci. Świadczy to najlepiej, że mimo przeciążenia sprawami materialnymi, jakie mu powierzono, pamiętał zawsze o swoim powołaniu.

CERKIEW I MONASTER OO. BAZYLIANÓW W DOBROMILU.

Od św. Stolicy Apostolskiej wystarał się o przywileje dla wspomnianych bractw i cerkwi bazylikańskiej w Krystynopolu. Był bardzo nabożnym do Najśw. Marii Panny Matki Boskiej w cudownym obrazie w cerkwi bazylikańskiej w Krystynopolu i pierwszy spisał łaski różne od Niej doznane. Z czasów jego ihumeństwa pochodzą oprócz Dziejopisu Monasteru Krystynopolskiego jeszcze inne cenne księgi-zapiski tak parafialne jako też klasztorne, o czym niżej.

Słowem i czynem przez lat dziesięć pracując w Krystynopolu, o. Sroczyński zwrócił na siebie uwagę ojców naszych, a ci na Kapitulę (Soborze) bazylikańskiej Prowincji Pokrowu (Opieki) Najśw. Marii Panny, zwołanej przez protoarchimandrytę Zakonu Porfirego Ważyńskiego i odprawionej w klasztorze bazylikańskim w Uniejowie koło Przemyślan (25 lipca st. k. — 15 sierpnia st. k. 1776 r.), obrali go sekretarzem

Prowincji, zaś na Generalnej Kapitule w Torokaniach 1780 roku konsultorem (radcą) Prowincji Halickiej św. Spasa (wtedy utworzonej) oraz ihumenem w Ławrowie.

Z czasów urzędu jego jako sekretarza Prowincji, z inicjatywy o. Józefa Morgulca ZŚBW. pochodzą dwa *Listy Okólne* prowincjałskie, pisane ręką o. Sroczyńskiego i drukowane; jeden pisany w Poczajowie dnia 7 lutego 1777, drugi w Zahorowie dnia 15 listopada s. k. 1778, oba drukowane w drukarni bazylikańskiej w Poczajowie (Estreicherowi nieznane).

W 1778 r. o. Sroczyński był wizytatorem monasterów bazylikańskich Prowincji Najśw. Marii Panny, w następnym roku 1779 przebywał przez jakiś czas we Wiedniu, o czym świadczą zapiski porobione przez niego na niektórych książkach treści biblijnej i teologicznej w Bibliotece Bazylikańskiej w Krystynopolu. Urząd ihumena w Ławrowie k. Sambora zaczął sprawować 2 maja 1781 i spełniał go do 14 maja 1788, w dniu tym za stanowisko to podziękował, a od tego czasu trudnił się tam obowiązkiem spowiednika. Strudzony pracą, spoczął w Panu dnia 21 marca 1790 r. w 69 roku życia.

Taki rys życia tego pracowitego, gorliwego, wybitnego i zasłużonego bazylianina, autora Dziejopisu Monasteru Krystynopolskiego. Dawne akta bazylikańskie podkreślają jego zadość uczynienie obowiązkom zakonnym, jego posłuszeństwo władzom Zakonu, obyczaję jego nazywają najlepszymi (*optimi*), a jego samego: *celeber in lingua latina*.

A teraz kilka słów w sprawie jego prac drukowanych i niedrukowanych:

Zakładając bractwo św. Onufrego przy cerkwi w Krystynopolu wydał drukiem u franciszkanów lwowskich (w czerwcu 1773 r.) książeczkę (1000 egz.) o św. Onufrym (Estreicherowi nieznana) i poświęcił ją Stanisławowi Potockiemu. Na treść tej dziś rzadko spotykanej książeczki złożyły się: Godzinki do świętego Onufrego, litania i sumariusz życia Jego, odpusty nadane temu bractwu i przywileje, dalej potrzebne

CERKIEW OO. BAZYLIANÓW W ZAMOŚCIU
obecnie oo. Trynitarzy.

uwiadomienia i powinności bractwa, pieśni nowe przez o. Sroczyńskiego ułożone, tj. o św. Onufrym („O, Ojczyzno Niespokojna! Głód, powietrze, ogień, wojna“) po polsku i po rusku (ukraińsku), pieśń do Pana Jezusa Ukrzyżowanego, pieśń do Pana Jezusa (Zalewaj się łzami), o Naysw. Matce Bolesney, o św. Bazylim W. i o św. Mikołaiu.

W lutym 1770 r. podczas wizytacji monasteru krystynopolskiego protoihumen (prowincjał) bazylikański o. Innocenty Matkowski polecił o. Sroczyńskiemu napisać pracę traktującą o sposobie i metodzie misji bazylikańskiej. O. Sroczyński napisał taką pracę do końca maja 1770 roku i zatytułował ją: *Methodus Peragendi Missiones Apostolicas in Provincia Ruthena O. S. Basilii Magni*. Książka ta wyszła drukiem w drukarni bazylikańskiej w Poczajowie 1772 r. w 100 egz. i jest cennym nabytkiem w literaturze bazylikańskiej misyjnej. Liczy

k. (2) + 124 + 4. Od k. 94—124 mieści się Katechizm Krótko zebrany... na missyach Zakonu S. Bazylego Wielkiego... (Poczajów 1772). Prawdopodobnie autorem tego katechizmu jest również o. Sroczyński. Pierwszy nakład tego katechizmu został wydrukowany w roku 1768 we Lwowie w drukarni Bractwa św. Trójcy (16°, k. 29 + 1). Jedyne znany egzemplarz katechizmu tego posiada Biblioteka Bazyliańska Centralna we Lwowie, w której oprócz drukowanej książki *Methodus Peragendi Missiones Apostolicas*, przechowuje się także rękopis tej pracy o. Sroczyńskiego.

Z czasów ihumeństwa jego w Krystynopolu pochodzą następujące jego prace rękopisowe:

1) Dyariusz Fabryki murowanej, Cerkwi y Klasztoru Krystynopol. WW. OO. Missionarżów Zakonu S. Bazylego W. w Roku P. 1771 zaczęty.

2) Dziejopis Monasteru Krystynopolskiego Zakonu S. Bazylego Wielkiego Prowincyi Opieki Nays. Maryi Panny... od R. P. 1766 zaczęty.

3) Inwentarz Monasteru Krystynopolskiego WW. OO. Missionarżów Zakonu S. Bazylego Wielkiego... Sporządzony y Spisany Roku Pańskiego 1766.

4) Inwentarz Monasteru Krystynopolskiego Zakonu S. Bazylego Wielkiego... Po pierwszym w R. 1766 sporządzonym, Drugi... Przepisany w R. 1774.

5) Metryka Zmarłych Oyców y Braci Naszych... Roku 1767 sporządzona.

6) Pustynia Ludna... w R. 1773.

7) Xięga Prześw. Bractwa Ś. W. Pustelnika Królewicza Perskiego Onufrego Przy Cerkwie Krystynopolskiej Z. S. Bazylego W... od R. P. 1773... zaczęta.

Oprócz tych dużych ksiąg, które przechowują się w Bibliotece Bazyliańskiej we Lwowie — o. Sroczyński napisał w Krystynopolu jeszcze inne, a mianowicie:

MONASTER I SZKOŁY OO. BAZYLIANÓW W BUCZACZU
podług litografii z 1865 r.

- 8) Uwiadomienia o potrzebach mieysca, o Interessach, Dobrodziejach et cet.
- 9) Xięga Missyi Krystynopolskiej naszej.
- 10) Katalog Xiąg Bibliotecznych.
- 11) Xięga Bractwa Nays. Matki Opieki.
- 12) Xięga przychodu i rozchodu pieniędżnego tegoż Bractwa.
- 13) Akta Bractwa Opieki Nays. M. P. y Parochyalne.
- 14) Akta Osób Zakonnych tu mieszkaiących.
- 15) Xięga Gospodarstwa tegoż naszego Klasztoru.
- 16) Xięga obligów ab Anno 1766 ad 1769.
- 17) Ta sama ab Anno 1770.
- 18) Regestra Gospodarskie.
- 19) Regestra Czeladzi Monasterskiej.
- 20) Summariusz Dokumentów Klasztoru Krystynopolskiego ZŚBW. w R. P. 1775 spisany.

Ilość tych ksiąg wskazuje nam jak pracowitym i gorliwym ihumenem był o. Sroczyński w Krystynopolu. Poza tym pozostawił on jeszcze cały szereg ksiąg parafialnych krystynopolskich, cennych dla historii cerkwi grecko-katolickich w Krystynopolu, Parchaczu, Horodyszczu Bazylińskim, Wołświnie i Klusowie.

Szereg ksiąg monasterskich treści historycznej napisał o. Sroczyński także na ihumeństwie w Ławrowie, np. *Historia Monasteru Ławrowskiego ZSBW. od XIII aż do XVIII w., Actorum Monasterii Lauroviensis OSBM. Liber I et II, Liber Privilegiorum et inscriptionum Monasterii Lauroviensis a saec. XIII, Privilegia foundationis Monasterii Lauroviensis OSBM. 1291—1767, Spis praw Laurowskiego Monasteru ZSBW. i w. in., które znajdują się obecnie w Bibliotekach Bazylińskich we Lwowie i Ławrowie.*

Wszystkie księgi-pisma o. Sroczyńskiego ciekawe i cenne. Do najciekawszych należy bezsprzecznie *Dziejopis Monasteru Krystynopolskiego Zakonu S. Bazylego Wielkiego Prowincyi Opieki Nays. Maryi Panny Tudzież Przyłączonych do niego za Folwarki: Wołswińskiego y Horodyskiego Monasterków. Na Pięć części swym porządkiem Rozdzielony... od R. P. 1766 Zaczęty.* Księga formatu in folio, cała oprawna w skórę i prawie cała zapisana ręką o. Sroczyńskiego.

Po odejściu jego z Krystynopola kontynuował tę księgę następca jego ihumen o. A. Krzyżanowski. Wymieniony *Dziejopis* zawiera pięć części:

I. O Początku Fundacyi, o wprowadzeniu bazylianów do Krystynopola, o obligach i Powinnościach nowofundowanego klasztoru, funduszem wyznaczonych wiecznemi czasy, o wzrastaniu miejsca et cet.

II. Osoby zakonne tu successive mieszkające.

III. Ustawy przy wizytach Prowincyałskich lub przy Installacyach Superiorów czynione, O Obrazie Nays. Maryi Panny Matki Boskiej w Cerkwi Krystynopolskiej Bazyliń-

CERKIEW I MONASTER OO. BAZYLIANÓW W ŁAWROWIE.

skiey zostaiącym y łaskami słynącym, Łaski różne Nays. M. P. Matki Boskiey w Obrazie Krystynopolskim...

IV. Dzieje wewnętrzne naszego Zakonu, Prowincyi y tego Klasztoru z przyłączonemi idque tylko ab Anno D. 1765 (właściwie od r. 1730 do 1788 — R. Ł.).

V. Dzieje zewnętrzne, które się widzieć, lub zkad słyszeć dają ab A. 1765 (właściwie od r. 1763 do 1779 — R. Ł.).

W części IV znajdują się opisy: Origo Provinciae Nostrae Ruthenae, Capitula Generalia et Provincialia, Missiones Apostolicae in nostra Provincia, Okrucieństwo w Umaniu na Ukrainie, Listy w materyi tegoż okrucieństwa, Grassatio Pestis in homines in Oppido Żułkiew, in Monasterio Żułkiewiensi, Krechowiensi, Cremencensi, Camenecensi, Czortkowiensi, Maliewcensi, Satanowiensi et Lauroviensi, Śmierć i pogrzeb Anny Potockiey († 7 stycznia 1772), O Obiawieniu się S.

P. Anny Potocki (ey) Woiewodziny Kijowskiej Fundatorki naszey, Dyariusz Smierci y Pogrzebu JW. Pana Fundatora y Dobrodzieja (Fr. Salezego Potockiego, † 22 października 1772), Genealogia Fundatorska, List Cyrkularny protoihumena o. O. Bratkowskiego ZŚBW. z 28 października v. s. 1772 w sprawie śmierci Fr. S. Potockiego, Funus Cordis Illmi Fundatoris apud PP. Bernardinos Sokalienses, List Cirkularny protoarchymandryty Zakonu o. P. Ważyńskiego z 26 lipca 1772 zalecający suffragia pro Anima pie functi P. R. D. Joachimi Spendowski, Abbatis Kanioviensis et Vicarii Generalis, List Cirkularny o. Bratkowskiego z Krechowa z 30 lipca v. s. 1773 i 15 listopada v. s. 1774 i wiele innych bardzo ciekawych rzeczy, m. i. wierszy o. Sroczyńskiego na cześć Stanisława Potockiego i Anny Potockiej, ułożone 7 maja 1773 r.

Niektóre wymienione tutaj opisy były przedmiotem zaciekawienia w literaturze polskiej i ukraińskiej, np. Okrucieństwo w Umaniu na Ukrainie ¹⁾, Pogrzeb Anny Potockiej ²⁾, Obiawienie się Anny Potockiej ³⁾, Pogrzeb Franciszka Salezego Potockiego ⁴⁾ i in.

Dziejopis Monasteru Krystynopolskiego przechowuje się obecnie w Archiwum Bazylikańskim Centralnym we Lwowie

¹⁾ L. Zieliński, Rzeź Humańska r. 1768, wyjęta z Dziejopisu Monasteru Krystynopolskiego. Lwów 1837 (Rkp. w Bibl. Uniwers. we Lwowie, Nr 706). Rękopism X. Kornelego Sroczyńskiego... „Przegląd Dziejów Polskich“, III, Peitiers 1839, 36—46; M. Hruszewskij i Ar. Kryżanowski, Materiały do istoryji Kolijiwsczyny. I. Wasylijański zapysky i lysty pro Kolijiwsczynu. „Zapysky NTSz.“, LVII, Lwiv 1904, 1—24 i osobno.

²⁾ Patrz W. Czernecki i J. Korytko (cfr. J. Czernecki i o. R. Łukań ZŚBW., Bibliografia Krystynopola i Potockich. Kraków 1938).

³⁾ Ibidem.

⁴⁾ W Czernecki i O. J. (cfr. ibidem).

CERKIEW I MONASTER OO. BAZYLIANÓW WE LWOWIE.

i przydał się on bardzo także autorowi książki „Mały król na Rusi i jego stolica Krystynopol“⁵⁾).

KONIEC.

⁵⁾ Oprócz wymienionych źródeł i prac korzystałem przy pisaniu artykułu tego o K. Sroczyńskim z rękopisów: ks. S. Barącz, Katalog WW. OO. Bazylianów słynących nauką i cnotą w Polsce. Podkamień koło Brodów 1885, 263—264; Sroczyński Kornel; A. Piotrowski OSBM., Cathalogus Alphabeticus Patrum et Fratrum OSBM., I, Ovruciae 1766, 236; Cornelius Sroczynski; Akty do istoriji Wasylijan u Buczaczi i Krystynopoli; Cathalogus defunctorum Patrum et Fratrum OSBM. (z różnych lat w. XVIII).

Wojewódzka Biblioteka
Publiczna w Opolu

CM 313746

000-313746-00-0